

รายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การจัดการด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
และความเสี่ยงด้านภัยพิบัติสำหรับบุคลากรด้านสื่อสารมวลชน”

(In-country Workshop on Climate Change and Disaster Risk
Management for Broadcasters)

ระหว่างวันที่ ๓๐ – ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๙

ณ ห้องประชุม ๑

อาคารหอประชุมกรมประชาสัมพันธ์

กรมประชาสัมพันธ์ โดยสำนักงานการประชาสัมพันธ์ต่างประเทศ ร่วมกับสถาบันพัฒนากิจการ
วิทยุ-โทรทัศน์แห่งเอเชียแปซิฟิก (Asia-Pacific Institute for Broadcasting Development : AIBD)
จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การจัดการด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความเสี่ยงด้านภัยพิบัติ
สำหรับบุคลากรด้านสื่อสารมวลชน(In-country Workshop on Climate Change and Disaster Risk Management
for Broadcasters) ระหว่างวันที่ ๓๐ – ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๙ ณ ห้องประชุม ๑ อาคารหอประชุมกรมประชาสัมพันธ์
เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรด้านสื่อสารมวลชน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การจัดการและเตรียมความพร้อมรับมือ
กับความเสี่ยงด้านภัยพิบัติ เรียนรู้กรณีศึกษาและการจัดทำข้อมูลข่าวสารอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อนำเสนอต่อสาธารณชน
โดยมีวิทยากรจาก สำนักงานว่าด้วยภัยพิบัติระหว่างประเทศเพื่อการลดภัยพิบัติแห่งสหประชาชาติ (The United
Nations Office for Disaster Risk Reduction: UNISDR) และ ศูนย์เตรียมความพร้อมป้องกันภัยพิบัติแห่งเอเชีย
(Asian Disaster Preparedness Center: ADPC) ประจำประเทศไทย มาถ่ายทอดความรู้และแลกเปลี่ยน
ประสบการณ์ด้านการจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารอย่างมีประสิทธิภาพต่อสาธารณชน

ในพิธีเปิดการประชุมดังกล่าว วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๙ อปส. มอบหมายให้ รปส. (นายจรรุญ ไชยศรี)
เป็นประธานเปิดการประชุมฯ

ผู้เข้าร่วมการประชุม ประกอบด้วย

- ผู้แทนจากกรมประชาสัมพันธ์ ได้แก่ สทท., สวท., สนข., สพป., สปต. และ สปข. ๑ – ๘
- หน่วยงานภายนอก ได้แก่ ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและ

การสื่อสาร สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ กระทรวงศึกษาธิการ และหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

รวมทั้งสิ้น ๒๘ คน

วิทยากร จาก UNISDR และ ADPC โดย ดร. พิจิตต รัตตกุล ที่ปรึกษาพิเศษ ADPC บรรยายพิเศษหัวข้อ
“บทบาทของสื่อมวลชนต่อการรายงานข่าวความเสี่ยงด้านภัยพิบัติ”

รูปแบบของการประชุมเชิงปฏิบัติการ

- ภาคทฤษฎี เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลก
ผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง สภาพแวดล้อม การเตรียมความพร้อมและการบริหารจัดการความเสี่ยง
ของประเทศที่มีภูมิประเทศที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดภัยพิบัติ สิ่งสำคัญที่ต้องปฏิบัติและคำนึงถึงขณะรายงานข่าว
ภัยพิบัติ รวมทั้งการให้ความรู้เรื่องการปรับตัวเพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ได้ท่ามกลางสภาวะการเปลี่ยนแปลงของ
สภาพภูมิอากาศ

- ภาคปฏิบัติ นำเสนอการวิเคราะห์ถึงผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
ของประเทศไทย ฝึกปฏิบัติการรายงานข่าวในเหตุการณ์ภัยพิบัติธรรมชาติ การสังเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับ
รายงานเกี่ยวกับภัยพิบัติเพื่อสามารถบริหารจัดการข้อมูลและนำไปถ่ายทอดสู่สาธารณชนได้

- การศึกษาตัวอย่างอุทกภัยในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา การนำเสนอการรายงานข่าวใน
เหตุการณ์ภัยพิบัติ

สาระสำคัญจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ

ดร. พิจิต รัตกุล ที่ปรึกษาพิเศษ ADPC บรรยายถึงผลกระทบที่โลกได้รับเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เช่น น้ำท่วม ยกตัวอย่างถึงเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ของประเทศไทย ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ซึ่งส่งผลเสียต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย รวมทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ด้วยเหตุจากสภาวะโลกร้อนขึ้นจากการใช้พลังงานธรรมชาติอย่างฟุ่มเฟือย จึงควรมีมาตรการในการลดโลกร้อน โดยเน้นย้ำความสำคัญและบทบาทสื่อมวลชนในการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกประชาชน เรื่องการลดภาวะโลกร้อนอย่างจริงจัง ในส่วนของการรายงานข่าวควรให้ข้อมูลในเชิงลึกแก่ประชาชน อาทิเช่น สาเหตุของการเกิดภัยพิบัติ เพื่อให้ประชาชนสามารถช่วยกันป้องกันหรือเตรียมความพร้อมในการรับมือกับภัยพิบัติได้ โดยเน้นว่า การให้ความรู้ประชาชน เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติต้องไม่ทำในเชิงรณรงค์เท่านั้น แต่ควรทำในภาคปฏิบัติที่วัดผลได้

การนำเสนอแนวคิดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับภัยพิบัติธรรมชาติ

ผู้เข้ารับการอบรมได้เรียนรู้ผ่านการจำลองสถานการณ์การรายงานข่าวในพื้นที่ภัยพิบัติ การแบ่งกลุ่มทำงานร่วมกันวิเคราะห์หาข้อ เกี่ยวข้องกับข้อมูลและประเด็นที่สำคัญในการนำเสนอต่อสาธารณชน เพื่อเตรียมความพร้อมและรับมือกับภัยพิบัติ โดยมีประเด็นสำคัญ ประกอบด้วย

๑. องค์ประกอบสำคัญในการรายงานข่าว ๓ ประการ คือ

๑.๑ การให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ชัดเจนในการปฏิบัติตัว การรักษาความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน การรับมือขณะเกิดภัยพิบัติให้แก่ประชาชน

๑.๒ การใช้ภาษาและอารมณ์ในการรายงานข่าว ต้องไม่ทำให้เกิดการเสียขวัญและกำลังใจต่อผู้ประสบภัย

๑.๓ การเข้าถึงพื้นที่ได้ทันท่วงที เพื่อสามารถรายงานสภาพการณ์ในขณะนั้นและคาดการณ์แนวโน้มที่จะเกิดต่อไป รวมทั้งถ่ายทอดข้อมูลที่สำคัญในการเตรียมความพร้อมอันจะเกิดจากภัยพิบัติแก่ประชาชนได้

๒. การบริหารจัดการความเสี่ยงและการรายงานข่าวตามหลักการ การลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ (DRR: Disaster Risk Reduction) และ การบริหารจัดการความเสี่ยง (DRM: Disaster Risk Management) ควรปฏิบัติ ดังนี้

๒.๑ จัดอันดับประเภทความสนใจข่าวของประชาชน

๒.๒ ต้องกระตุ้นความสนใจของประชาชนถึงวิธีการรักษาความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สินจากภัยพิบัติ

๒.๓ ต้องมีการรายงานข่าวในเชิงลึก เช่น สาเหตุของการเกิดภัยพิบัติ ให้แก่ประชาชนทราบ เพื่อเตรียมการป้องกันไม่ให้เกิดภัยพิบัติอีก

๒.๔ การเตรียมความพร้อมให้กับประชาชนในการรับมือกับภัยพิบัติ ทั้งนี้ UNISDR ได้จัดทำขั้นตอนการเตรียมงานเพื่อสร้างความตระหนักรู้แก่ประชาชน ดังนี้

- ผู้รับผิดชอบโครงการเพื่อดำเนินการรับมือกับภัยพิบัติ
- การจัดทำระบบงบประมาณที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อพื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติ
- พื้นที่ที่มีปัจจัยเสี่ยงก่อให้เกิดภัยพิบัติเป็นอย่างไร
- โครงสร้างที่สามารถรับมือกับภัยพิบัติได้เป็นอย่างไร
- การจัดสรรกำหนดพื้นที่โรงเรียนและโรงพยาบาลให้เป็นสถานที่สำหรับผู้ประสบภัยพิบัติ

- การบริหารจัดการพื้นที่ให้เป็นประโยชน์ เช่น สำรวจเส้นทางน้ำท่วม และออกกฎหมายควบคุมอาคารให้เข้มงวด เพื่อรองรับปัญหาจากเกิดภัยพิบัติ
- การรณรงค์และการติดป้ายประกาศเตือนหรือวิธีการป้องกันตนเองขณะเกิดภัยพิบัติให้แก่ประชาชนทราบเป็นขั้นตอน
- การรักษาระบบนิเวศ
- การเตรียมความพร้อมก่อนเกิดภัยพิบัติ
- การฟื้นฟูพื้นที่ประสบภัยพิบัติ

๒.๕ มาตรฐานการรายงานข่าวที่ดีคือ “การใช้สมองและหัวใจควบคู่กันไป” (head and the heart)

๓. ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับสภาพอากาศและภูมิอากาศ โดยสภาพอากาศและภูมิอากาศมีความหมายแตกต่างกัน

- สภาพอากาศ หมายถึง ความแปรปรวนของของสภาพอากาศที่เกิดขึ้น ณ เวลาใดเวลาหนึ่งซึ่งยากต่อการพยากรณ์ให้ถูกต้อง ส่วนภูมิอากาศ หมายถึง ภาพรวมของสภาพอากาศในระยะเวลาที่ยาวกว่า ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเกิดจากการกระทำทั้งทางตรงและทางอ้อมของมนุษย์ เช่น มลภาวะ ภาวะเรือนกระจก และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในอนาคต เป็นต้น

๔. ภาพรวมจากการสังเกตการณ์ แนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

- อุณหภูมิของผิวโลกสูงขึ้น
- ระดับน้ำทะเลสูงขึ้น
- การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศส่งผลกระทบต่อสุขภาพ การทำการเกษตร ป่าไม้ แหล่งน้ำธรรมชาติ พื้นที่บริเวณชายฝั่ง และพืชพันธุ์สัตว์ต่างๆ ในธรรมชาติ
- ภัยพิบัติต่างๆ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เช่น ทอร์นาโด น้ำท่วมฉับพลัน คลื่นพายุ ลมพายุหมุน ความแห้งแล้งและหนาวจัด เป็นต้น

๕. ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาและกรอบงานที่สำคัญ โดยยกตัวอย่างความร่วมมือระดับนานาชาติ เช่น

- การประชุมของสหประชาชาติ “Kyoto Protocol” ว่าด้วยการลดการเกิดปรากฏการณ์เรือนกระจก
- การจัดทำเป้าหมายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ๑๗ ประการ (Sustainable Development Goals : SDGs) เช่น การอยู่ดีกินดี การมีสุขอนามัยที่ดี การทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความปลอดภัย ทัวถึง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง เป็นต้น
- การใช้หลักการ “เฮียวโกะ” (Hyoko Framework) ว่าด้วยการก่อสร้างอาคารให้รองรับกับพื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติ

ทั้งนี้ วิทยาการได้ให้จำลองสถานการณ์การรายงานข่าวขณะเกิดภัยพิบัติ และการแสดงความคิดเห็นถึงผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พร้อมยกตัวอย่าง รวมทั้งร่วมแบ่งปันประสบการณ์การรายงานข่าวภัยพิบัติในพื้นที่ของผู้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการ